

تۆرك يوردى

ناشرى : تۆرك يوردى .

مديرى : محمد امين .

۲۷ ئاتون اول ۱۳۲۸

يىل ۲

صايفى ۶

مرحومك ترجمه حالى و مناقبي

ايلك دفعه احمد مدحت افندی نی ایکی سنه اول سلائیكده كوردم . طیب قول اغالرندن عرفان بك نامنده کی دامادی ایله برابر اولمپوس پالاس اوکنده اوطوریوردی . بك صمیمی بر آرقداشم اولان عرفان بك ، بنی افندی مرحومه تقدیمه دلات ایتدی . مشارالیه ایله « یکی لسان » دن بحث ایتدك . كندیلری ، همان بوتون اثرلرینی اوساده لسان ایله یازمش اولدقلری ایچون « یکی لسان » ی بك طیبی بر جریان بولدیلر ؛ و بزی تشویق ایتدیلر . تنظیمات رئیس سعید بك افندی ایله صوك تلاقیلرنده (امان زینت لازم دكل ، منطق لازم) دیمش اولملاری بو سوزلری مؤیددر .

ادرنه عسکری رشیدیسنه دوام ایتدیكم زمانلرده بابام ، کیجهلری رومان اوقور ، بزده عائله جه دیکلردك . احمد مدحت نامنی اووقت ایشیتدم ، واوندن صوگرا كندیمده اثرلرینی اوقومغه باشلادم .

مناستر عسکری اعدادیسنده ایکن مشارالیهك « ضابط » و « ادوار عسکریه » اسملرنده کی اثرلرینی ده اوقودم . بیک اوچیوز اون بر واون اوچ سنه لری ظرفده اووقتک بوتون قلم مناقشه لری تعقیب ایتدم ؛ « امل » ، « قلاسیق » ، « ده قادن » ، « بلهوس » ، « لام الف مسأله سی » چوق زیاده دقتی جلب ایدیوردی .

اوندن صوگرا مدحت افندی مرحومك « مدافع لری » نی « بشارت » نی ده اوقودم ؛ « بلیات مضحكه » سی ده ، چوق زمان بكا فقره كولق فرصتی ویردی . بو بویوك آدم ، هر وادیده قلم اویناتمشدی ؛ ملتیه کرچكدن بر عرفان استاذی وای . لمشداونی سومینلر بلکه بك چوقدی . کیسه ده اونك قدر سعیده جدیت وثبات یوقدی . اونك هر بحثدن دم اورماسی بر چوقلرك خوشنه کیتیموردی ؛ چونکه هر کسك خارجی زینتله كوزلری قاماشدینی ، معنادن ، روحدن آ کلامادینی زمانلردی .

حریبه ده بك سودیکم بر ارقداشم واردی ؛ بکقوزلی اولدینی ایچون بكا احمد مدحت افندی ، فلسفی اقتدارندن بحث ایدردی . شیمدی برانشائی شرکت

مدیری اولان آرقداشم ، اووقت فلسفهیه چوق مراقلی ایدی . بن اونی ساعنلرجه سویله تیر ، دیگلدیم . مدحت افندی مرحومک یا لکیز برمحرد ، بر فیلسوف دکل ، برده آلتون قلبلی ، شفیق بر فقرا باباسی اولدیغنی آرقداشمدن اوکره نمشدم . آرقداشم « بکقوزده مشارالیهک انسانی معاوضلرینه مظر اولماش بر فقیر کوسریله من . » دیردی . « دارالشفقه » درس ناظری اولان احمد مدحت افندی بویوک روحلره لایق بر ملرزده ، وظیفه باشنده وفات ایتدی . بویوک بر قوماندان قدر وظیفه حسنه صاحب اولدیغنی کوستوردی . صوک دمئده بیله بزم ، مسیب کنجلیک بر درس ویردی . کوچوک دوغدی ؛ فقط بویوک یاشادی و بویوک اولدی . احمد مدحت افندیکنک ، سلیمان آغا نامنده بر چرکسک اوغلی اولدیغنی ، استانبولده دنیایه کلدیکنی ابوالضیا توفیق بکدن اوکره نیورز ، حالوکه کندی پدرینک چرکس دکل ، خالص آناتوللی تورک اولوب آتجق اوکی باباسی وحافظ یاشانک بدری چرکس اولدیغنی عائلهسی بیلدیریور . هانکی تاریخمه دوغمشدر ؟ والدہسی کیمدر ؟ بوسؤاللرک جوابی ، نه ابوالضیا توفیق بکک ، مقاله لرئده ، نه ده علی مظفر بکک « تراجم احوال مشاهیر » نده بولامادق . بویوک آدمک دوغدینی اوی بیلمه من ، یانمش و یا یقلمش ایسه بیله ناصل اولدیغنی اوکره من لازم کلیردی . [*]

مدنی مملکتلرده بر « بویوکلره طایفه Culte des grands hommes » واردر . بویوک آدملرک طایفجیلرندن مرکب هیاتلر ، معین وقتلرده ، اونلرک دوغدقلری ، اولدکلری برلری طواف ایدرلر ؛ خاطره سی تجیل آیلرلر . بزم عواممزدہ بو culte بعضی تربهلری زیارتله مراد تمئیس شکلنده قلمش ابتدائی بر « پتیرستلک » دن باشقه برشی دکلدر .

مدحت افندی کندی « حیاتنک تاریخی Auto biographie » یازمش ایسه ، البته برکون عائلهسی طرفندن نشر اولونور ؛ اووقت بلکه مشکللر حل اولور . مرحومک ، هانکی مکتبده و هانکی معلم اوکنده ابللک بسمله نی چکمش اولدیغنی ده بیلمیورز ، علی مظفر بک ، صباوتی استانبولده کچیردیکنی سویلیور . [*] صباح غرته سنده مشارالیهک ۱۲۶۰ سنه سنه دوغروتولد ایتدیکی ذکر اولونیور .

بونکده نه درجه به قدر دوغرو اولدینی کسیریله من .

« کندیسندن بویوک و غالباً لام بر برادری » اولدیغنی، مدحت پاشا مرحوم ۱۲۷۷ ده « وزراتله نیشسه والی اولوبده مرکز ایالته واصل اولنجه محبسهده حافظ آغا، یی بولارق تخلیه ایتدیکنی، و حافظ آغانک » نیشده بولندیغنی اوانده والده و همشیره سیله برابر برادری احمدی جلب ایده رک، تربیه ابتدائیه سنی درعهده ایتمش « اولدیغنی ده ابوالضیا توفیق بك بیلدیریور .

عجبا احمد مدحت افندی اووقت قاچ یاشنده ایدی ؟ ایلک او قومغه نیشده می باشلادی ؟ بونلره دائرده برشی بیله میورز . ۱۲۸۱ ده مدحت پاشانک طونه ولایتی تشکیل ایتدیکی زمانه قدر مرحومك چو جوقلق حیاته دأر همان هیچ برشی اوکره نمدك .

مدحت پاشا، طونه ولایتیه مأمور اولدیغنی وقت، مستقیم و متین اخلاق صاحبی اولان حافظ آغانی و قاردائی احمدی برابرینه آلمش، بریکنی طونه ولایتی مکتوبی قلمنه چراغ ایتشدر .

احمد مدحت افندی طونه ولایتی مرکزی اولان روسچتده، مکتوبی قلمنه دوام ایتمکه برابر، طونه غزته سنده بعضی مقاله لر ویرمش ؛ آنجق بر غزته جیه یالکز کوزل یازمق دکل، ریاضیه، جغرافیه، تاریخ کبی علم و فنلرده واقف اولمق لازم کلدیکنی آکلادیغندن خصوصی معلملردن بونلری اوکره نمکه باشلامش، چاقوف دنده فرانسزجه نی اوکره نمشدر . ۱۲۸۵ سنه سنده طونه غزته سنک باش محرری اولمشدر . برسنه صوکراده مدحت پاشا ایله بغداده کیتمش و اوراده (زوراء) غزته سنی تأسیس ایتشدر . بغدادده ایکن - بالتصادف الیه ایتدیکی - بر فاضل هندلیدن [*] « علوم دینیّه و حکمیّه » او قومش، جغرافیا ایله طبیعیاتده کی تبغنی ایلریله نمشدر . بغداد مفتیسی محمد زهاوی افندی مرحوم ایله مذاکره و مصاحبه لرده بولونمشدر .

مدحت افندی بغدادده الیه ایتدیکی معلوماتی عمومك استفاده سی ساحه سنه قویمق ایسته یه رک، ساده و آچیق بر یازی ایله « خواجه اول » نامنده کی فن و علم کتابلری سلسله سنی نشره باشلامشدر .

[*] بوذاتک اسمی، ابراهیم باقرجان معطر اولدیغنی صباح غزته سنده کوردم .

برادرينك وفاتى وسائر سبيلر الجاسيله ، ايكي سئنه او طور دىنى بغداددن استانبوله دونمش ، كندى باشنه (عبرت) غزته سنى تاسيس ايتش ، آرتيره بيلدىكى برقاق يوز ليرا ايله برمطبعه آچمشدر . ابوالضيا توفيق بكك ديديكنه كوره احمد مدحت افندى بومطبعه ده ارلك قادين بوتون عائله سنى برابرجه چاليشدبر مشدر . بو ، مدحت افندىنك عزم و اراده صاحبي ، فكر و سعيه كووه نير ، متين برانسان اولديغنى كوسته رير ، شخصى تشبته بك جلى بر مثال در .

آرتق احمد مدحت افندى عرفان و فعاليت ساحه سئنه بوسبوتون آتيلممشدر . بوندن سوكر ، آرتق هب يازييور ، باسيور ونشر ايدىيور . يازدقلىر ياواش ياواش بيكلرجه او قوبوجيار بوليور ، خلقه بر او قومه مراقى ، سارى بر روح كبي ، استيلا ايدىيوردي . يئنه ابوالضيا توفيق بكدن او كره نيورز كه جمله باشلارنده ايلك سطرلرك ديك سطرلردن كسيك اولما سنى ، ايلك اول احمد مدحت افندى تطبيق ايتمشدر .

مرحوم ، خلقمىزى او قومغه آليشدير مق ، او قومنى سودير مك ايچون ، ۱۲۸۸ تاريخنده (لطائف روايات) ناميله بر حكايه سلسله سى يازوب نشره باشلامشدر . مشارالهاك بوتون يازيلرى كبي رومانلرى ده بويوك بر لذتله او قونمشدر . ۱۲۸۹ سئنه سندن سوكر ، قرق انبار ، عنوانلى بر كتاب سلسله سى آچمش ، بو سلسله مياننده علمدن ، قندن ، حكايه دن ، تاريخدن بحث ايله مشدر .

او تاريخلرده كتابلر ۱۲۰۰ عدد اوزرينه طبع اولونورمش ، احمد مدحت افندى بو اصولى ده يوزدى . اصول اعشاريه يى باصمه جيلغه ده تطبيق ايدرك تمثيلاته ۱۰۰۰ عددىنى واحد قياسى اتخاذه ، [*] ايتدى .

بغداددن استانبوله كلكدن سوكر بر آراق ، (جنرال قوفان - فيضى باشا) مرحومك رياستى آلتده تشكىل ايدن هيأتك دلايله ، بش آلتى آى قدر (جريده عسكريه) باش محررلىكنى ، موفقيتله اداره ايتمشدر .

۱۲۸۹ سئمه باشلارنده بصيرت غزته سنىك سياسى مقاله لرىنى يازمغه ، آوروپا غزته لرىنك مهم مقاله لرىنى ده ترجمه واجال ايله مكه باشلامشدر . بصيرت غزته سئنه

[*] انتخاب افكاردن .

ایکن ، بوسنده (کلشن سرای) نامیله چیقان بر غزته نك شا کر اسمنده کی
محرری ایله پك اوزون سورن بر قام مناقشه سیه کیریشمشدر .

مدحت پاشانك ایلك صدارتنده احمد مدحت افندی « بصیرت » ی ترك
ایده رك (دور) نامیله بر غزته چیقارمش ایسده ایلك نسخه سنده تعطیل
اولونمشدر . بوندن سوکرا (بدر) نامیله چیقاردینی بر غزته ده ۱۱ نجی
نسخه سنده تعطیل بلاسنه اوغرامشدر .

مرحوم ، غزته جیلقدن مقدور اولونجه (طغارجق) نامیله فی بر مجموعه
نشرینه باشلامش ، بونده پك چوق فی حقیقتلر میاننده (دیواردن بر صدا)
سرنامه سیله یازدینی ایکی مقاله دن دولایی دینسزلکه اتمام ایدلمشدر .

۱۲۹۰ سنه سنده بر غرضه قربان اولارق ردوسه نفی اولوندی . اوراده ،
مصطفی نامنده بر جوجقده تجربه ایتدیکی تدریس اصولنك موفقیتنی کوره رك ،
بعضی ذاتلرك همت و معاونتیه ، ردوسك ابراهیم پاشا جامعی حولیسنده ، برسنه
ایچنده (مدرسه سلیمانیه) نامیله یکی بر مکتب وجوده کتیرمشدر . بو مکتب
وطنمزه بر خیلی عرفان صاحبلی یتیشدیرمشدر .

احمد مدحت افندی ، ۱۲۹۳ ده سلطان مرادك تخته جلوسی اوزرینه دیگر
منفی آرقداشلیله برابر استانبوله عودت ایدیور . لکن ردوسده باشلادینی
(مدرسه سلیمانیه) ایشنی یتیرمك اوزره تحریرات مدیرانکیله تکرار اورایه
کیديور . مکتبی تنظیم و تنسیق ایتدکن ، پروگراملرینی و تدریس اصوللرینی
معلملرینه ایجه کوستروب بلتدکن سوکراینه استانبوله دونیور .

بوندن سوکرا مدحت افندی هیچ دورمیور . دنیله بیلیرکه حیاتی متمادی
بر سعیدن باشقه برشی دکدر . « تقویم وقایع » و « مطبعة عامره » مدیرینه
تعیین اولونارق ایلك مبعوثان مجلسنك ضبط نامه لرینی یازمش ونشر ایتمشدر .

۱۳۰۰ سنه سنده دوغرو قرانته باش کتابته و اون ایکی سنه سوکره ریاسته
تعیین اولونمش و ۳۰۵ سنه سنده استوقه اولمده انعقاد ایدن سکزنجی مستشرقین
قولغره سنه مأموراً اوچ بحق آی قدر آوروپایی طولاشمشدر . [*]

۱۳۲۴ تموزی انقلابدن سوکرا ، تقاعد ایدلمش ایسه ده « دارالقون » ،
 تاریخ عمومی ، تاریخ ادیان و فلسفه معاملکنه تعیین اولونمشدر . بو وظیفه سنده
 آنجق اوج کون « ناموجودلنی » واردر ؛ بونک بریسنده یاتاغندن قاقامایه جق
 درجه ده خسته لاش ، دیگر ایکه یینده سیس مناسبتله واپورلر ایشله مه مشدر .
 « مدرسه الواعظین » ده « تاریخ ادیان » ، « دارالمعلمات » ده « علم تربیه -
 په داغوزی » تدریس ایدیوردی . « جمعیت تدریسیه اسلامیه » نك اداره ایتدیکی
 « دارالشفقه » مکتبک درس ناظری ایدی . بونک ایچون بر بوچوق سنهدن
 بری هفته ده برکیجه « دارالشفقه » ده قالیوردی .
 بوفخری وعلوی وظیفه ائساننده ایدی که کانون اولک ۱۶ نجی بازار کیجه سی
 اللهم امرینه اجابتله روحنی تسلیم ایتدی .
 الله رحمت ايله سین

احمد مدحت افندی مرحومک اثرلری حقنده ، « علم احوال کتب
 Bibliographie » نقطه نظرندن فکر بیان ایتک ، بویوک و زمان ایستین بر
 ایشدر . مرحومک نشر ایتدیکی اثرلری ک حقیقی مقدارینی بیله بیلیمپورز . بومهم
 وعلمی وظیفه ، اهللری طرفندن مناسب بر زمانده البته ایفا ایدیلیر . تأسف
 اولنه جق شی درکه بن بوراده ، آدم عقللی بر « ترجمه حال Biographie »
 بیله یاپامادم ؛ چونکه اورته ده مراجعت ایدیله جک آدم عقللی هیچ بر اثره
 تصادف ایده مدم . بوندن دولایی هم قارئلرمدن ، هم ده بویوک احمد مدحتک پاک
 روحندن عفو طلب ایده رم .

بو سطرلری یازارکن مرحومک بویوک کریمه سنک دامادی ، طیب علی
 غالب بک قارداشک زیارتیه مشرف اولدم . کندیلرندن ، احمد مدحت افندیکنک
 خصوصی حیاتی سوزدم ؛ اوکره ندکلرمی قارئلریمده عرض ایدیورم :
 مرحومک والده سی ، اصیل برچرکس عائله سنه منسوب ایمش . چرکسلرده
 کفو مسأله سنه بک زیاده اهمیت ویریلیر . حالبوکه قیزجفره « خوجیر » قبیله سندن
 برچرکس طالس اولمش ؛ عادت وجهه ايله ، (آنایا) جهتلرینه قاجیرمش ،

تزوج ایتمش . بونک اوزرینه قادینک عائله سی ایله زوجنک منسوب اولدینی
عائله آراسنده برچوق وقه لر ، قاوغار بیله جریان ایله مش ؛ تاهلدن سوکرا
آیرمغه قالدیشیلش . قادین زوجندن ممنونیت کوستردیکی ایچون آیرمغه موفق
اولوناماش :

احمد مدحت افندی مرحومک باباسی سلیمان آغا ، تجارته اوطرفلرده
بولونیورمش ، چرکسلرله ای مناسبتی وارمش ، خصوصیه ایلك زوج ایله
یک صمیمی کوروشیورمش ، اولرینه کیروب جیقیورمش . بو ذاتک وفاتی
اوزرینه سلیمان آغا قادینجغزله تاهل ایتمش ؛ ایشته سلیمان آغاتک چرکس تلقی
ایدلمنده ، چرکسلرله یک صبیقی فیتی کوروشمه سی سبب اولمشدر .

§ احمد مدحت افندی ، هر صبح زوالی ساعت بشده قالقار ، سودینی ،
قهوه سی ایچر ، کیتخانه لی بویوک برصالون اولان ایش اوداسنه قاپانیر ، اقشامه
قدر یازی ایله مشغول اولوردی . سوک زمانلرده یک زیاده یازی به دوشمشدی .
برسنه اولنه قدر یازیلرینی کندیشی یازاردی ؛ فقط واقع اولان ممانعت اوزرینه
آرتق دامادلرندن دو تور رضا ومخلص بکله املا ایتدیوردی .

سوک یازدینی اثرلر : « زبده » ، « متن موجز » ، « مختصر » ناملرنده
اوج مقیاسده « قلاسیق » عمومی تاریخ ایدی . بونلری ختامه ایردیرمش اولسه
ایدی ، « مفصل تاریخ عمومی » ایله « مقاصد تاریخیه » نامیله برائر نه یازمق
املنده ایدی . قلاسیق تاریخلر ، الک صوک اصولده ، تقسیم وتصنیف طرز
ال مقبول آوروپا تاریخی اثرلری طرزنده در .

§ دارالفنونک آرزو ایدیلن تکمل درجه سنندن چوق اوزاق اولدینی
سویله ردی . وقتیه رشديه مکتبلرنده او قودولوق اوزره یازمش اولدینی بر تاریخی
دارالفنونده اوقوتق ایسته مش ایسه ده معلم هیاتی ایله طلبه طرفندن بونک یک
مفصل اولدینی ذکر ایدیلرک ده اختصار ایدلمسی رجا ایدلمش اولماسنه متأثر
اولمش وعادتا آغلامشدی . [*]

ظلم نامی

[*] - مرحومک خصوصی حیاته دائرالده ایتمکده اولدیغیز منقبه لره کله جک نسخه .

هنده ده دوام ایده جکیز .